

THE STUDY OF RUSSIAN FOLKLORE, Edited and Translated by **FELIX J. OINAS** and **STEPHEN SOUDAKOFF**, Mouton, The Hague—Paris 1975, 341 str.

Sovjetsko pojmovanje folklorne se omejuje izključno na ljudsko besedno ustvarjalnost in tako prinaša zbornik 21 študij s področja ljudskega pesništva, pripovedništva, ugank in pregovorov. Sestavljalca zbornika sta pri izboru gledala na to, da so vsaj delno zastopane različne znanstvene in metodološke struje v sovjetski folkloristiki. Z izjemo prve študije bratov Sokolov so vsa dela nastala v porevolucijski Rusiji, kar pa seveda ni porok, da knjiga prinaša bistveno nove izsledke in dognanja. Izdajatelju je najbrž šlo le za prerez in prikaz ruske folkloristične misli. Pred nami je izbor študij sovjetskih folkloristov, ki so že bile objavljene v Sovjetski zvezi ali v prevodu v tujih strokovnih publikacijah, oziroma so izšle kot samostojne izdaje.

Uvod na kratko prikaže zgodovino folkloristike v Rusiji: izvemo, da so prvi zapiski nastali v 17. stol., zapisovalci pa so bili tuji. To delo bi lahko opravljali duhovniki, vendar so imeli folkloro za nečisto in pohujšljivo. Šele v 19. stol. zasledimo že sistematično zbiranje. Z odkritjem epske tradicije biline pa se je zanimanje še povečalo. V tem času je bila za zbiratelje važna predvsem osebnost pripovedovalcev in seveda zbrano gradivo. Ob množici gradiva se je začelo tudi študijsko delo, ki je bilo v večji meri le deskriptivno. Raziskava ljudskih pripovedi in pesmi bratov Sokolov spada v prva leta 20. stol. Gre za terenske beležke iz časov pred revolucijo, ko sta brata zbirala blago v Novgorodskem okraju. To so bolj čustveni in anekdotični zapisi.

Po revoluciji se začnejo folklorne študije razvijati v duhu historične šole, nato ji sledijo formalisti, ki pa so kmalu doživeli napade uradnih sovjetskih krogov.

Okoli 1. 1930 se ruska folkloristika usmeri k ideološkim problemom; proučevali so zvrsti, ki jih predrevolucijsko obdobje ni upoštevalo. Kljub »socialistični stvarnosti« pa so pozornost še vedno vzbujale biline, samo obravnave so bile drugačne. Nastajale so tudi t.

im. nove biline, ki so posnemale tradicionalno folkloro, uvajale pa so sodobno življenje. Heroji so bili Lenin, Stalin, Vorošilov ipd. Tak način »ljudskega« ustvarjanja je podpirala tudi vlada.

Pod Zdanovim so se tudi v folkloristiki izoblikovale protizahodne teorije. Leta 1948 najdemo knjige, ki predstavljajo rusko folkloro brez vsake zveze z zadahom. Po Stalinovi smrti je zavladalo bolj sproščeno vzdušje, pojavilo se celo glasovi proti »sovjetski« bilini ki so jo imenovali psevdo folklor in jo niso več študirali, saj je večina teh del (pesmi) nastala na papirju in niso prišle v ustno izročilo.

Sodobna sovjetska folkloristika posveča v zadnjih letih posebno pozornost epski tradiciji posameznih narodnosti, ker je ta tradicija v tesni zvezi z značilnimi procesi v zgodovini in z osvobajanjem narodov.

V takem zgodovinskem in družbenem okviru, so nastale študije tega zbornika. Študije niso razdeljene kronološko, ampak v osem problemskih poglavij. Prvo poglavje o zbirateljstvu je zastopano z že omenjeno študijo bratov Sokolov **Raziskava ljudskih pripovedk in pesmi**.

Po številu študij pa tudi kakovostno sta najmočnejši drugo in peto poglavje, ki govorita o izvoru, prenosu in strukturi folklorne dela. Tretje poglavje je z dvema študijama posvečeno pripovedovalcem in pevcom. O vlogi besedne ustvarjalnosti je govora v četrtem poglavju, prav tako v dveh študijah. Obliki obravnavajo vsi trije članki v šestem poglavju. Poglavji **Folklor in družba** in **Folklor v svetu sprememb** zaključujeta zbornik.

Dela v tem zborniku so bodisi odlomki iz uvoda v kakšno zbirko, iz monografij ipd., kar je ob vsakem članku označeno z opombo, iz katere je razviden ne samo originalni naslov dela, ampak tudi letnica izida, eventual. prevod v tuj jezik in strani uvoda, študije ali knjige, od koder je vzet odlomek. Vsako študijo uvajajo kratki biografski podatki in izvlečki, zbornik pa je opravljen še z bibliografijo, kratkim slovarčkom pojmov in s kazali. Dela v zborniku bom samo naštel, ker več ni mogoče pa tudi ni potrebno. saj gre za starejša že objavljena dela, med katerimi sta npr. referata **Tema junaškega dvorjenja V. M. Žirmun-**

skega **Sibirski prpovedovalci** M. K. Azadovskega. Ti dve deli posebej omenjam zato, ker sta dovolj značilni pa tudi avtorja tako znana in pomembna, da ju ne gre zanemariti. Zirmunskij je svojo pot začel kot jezikoslovec, je velik poznavalec evropskih jezikov in folklore. Torišče njegovega dela pa so bile raziskave centralno azijske epske tradicije. Njegova široka razgledanost in znanje sta ga vodila v primerjalno delo: raziskoval je razmerja med literaturo in folkloro, zgodovino in folkloro, razmerje med evropsko in azijsko ljudsko kulturo.

M. K. Azadovskij pa je eden vodilnih ruskih folkloristov, zbiratelj raziskovalec in dober poznavalec sibirskih pripovedk in žalostnik.

V drugem razdelku knjige, kjer je objavljen Zirmunskij, so zastopani še tile avtorji z naslednjimi deli: V. P. Anikin, **Pri viru ugank**; M. M. Pliseckij razpravlja o zemljepisnih imenih v bilinah, razdelek pa zaključuje I. N. Rozanov z razmišljanjem **Od knjige do folklore**.

Poleg Azadovskega objavlja v tretjem poglavju še A. M. Astahova članek **Improvizacija v ruski folklori**. Tudi četrto poglavje je zastopano z dvema deloma. O nekaterih tipih ruskih novoletnih pesmi piše V. I. Čičerov, V. G. Bazanov pa o običajih in poeziji.

Peto poglavje je posvečeno zgradbi in obliki bilin in pravljic. **Zgradba bilin** je naslov dela A. P. Skaftimova, A. I. Nikiforov se poskuša z oblikoslovnostno študijo ljudske pripovedke, V. J. Propp pa se ukvarja s »funkcijo« pravljice. V tem poglavju se predstavi kot samostojni avtor še B. M. Sokolov.

Obliko v ruskem ljudskem slovstvu obravnava šesto poglavje s tremi avtorji: M. O. Gabel proučuje oblike dialoga v bilinah, P. D. Uhov raziskuje stalne obrazce kot način dokumentiranja bilin in stalne pridevke v bilinah.

Razmeroma skromno je zastopano sedmo poglavje o družbi in folklori, kjer bi največ pričakovali. Vendar tu ne gre za družbo v ekonomsko političnem smislu, ampak za okolje, v katerem živijo pravljичni junaki. Kljub vsemu pa to ne zmanjšuje aktualnosti teme. E. M. Meletinskij piše o pravičnem junaku pravljice; D. M. Balašov, ki se je po letu 1950 edini poglobljeno ukvarjal z baladami, za katere v ruski folkloristiki pred njim ni bilo pravega

zanimanja, predstavi balado o uboju oklevetane žene, znano po vsej Rusiji.

Zadnja tri dela v knjigi obravnavajo družbene spremembe, ki se zrcalijo tudi v folklori. Tu se nam še enkrat predstavi A. M. Astahova z **Realističnimi opisi v bilinah**. O položaju biline v povojnih letih piše E. V. Pomeranceva. Za folkloriste bo gotovo privlačna tudi študija K. V. Čistova **Folkloristika in današnji čas**, če je še ne poznajo, saj je študija izšla že leta 1962 v reviji Sovetskaja etnografija. Tudi za vse ostale študije v tej knjigi velja, da so ponatisi, zato se na koncu ne morem odreči pripombi, da je knjiga smiselna najbrž le kot značilen prerez ruskih raziskav v folklori, kot informacija v angleščini pa je lahko dobrodošla tujim znanstvenikom, drugače pa je ponatiskavanje starih študij, ki so tudi že metodološko zastarele, precej brez smisla. Vsekakor pa ne gre prezreti dodane bibliografije nekaterih važnejših del sovjetske folkloristike, ki bo dragocena za marsikaterega raziskovalca.

Marko TERSEGLAV

MAJA BOŠKOVIĆ — STULLI, USMENA KNJIŽEVNOST KAO UMJETNOST RIJEČI, Biblioteka izabranih eseja, Mladost, Zagreb 1975, 268 str.

Knjiga otmisnuta pod gornjim naslovom podijeljena je na tri dijela označena rimskim brojevima. U svakome od tih dijelova imade po nekoliko studija, odnosno članaka različite duljine, no najviše ih ima u drugome dijelu a najmanje u trećemu dijelu. Svi su ti radovi, kojih ima na broju šesnaest, uglavnom objavljeni u vremenskom razmaku od dvanaest godina, točnije rečeno od godine 1960. do godine 1972, osim jednoga, koji je tiskan 1955. Jedni su od tih radova nastali u povodu nekih znanstvenih skupova a drugi na pobudu same autorice, koja je sad ovom sad onom temom bila zaokupljena, pa ju je htjela obraditi, redovito za našu a ponekad i za stranu javnost.